

Ivan Bošković

TOMASOVIĆEVE 'SINJSKE/CETINSKE TEME'

U predgovoru knjizi *Od Vrlike do Lisabona* (1988.) Mirko Tomasović 'ljubeznom štiocu' objašnjava razloge zašto knjigu objavljuje u gradu Sinju i slavnoj Cetinskoj krajini, budući da je knjige sličnog sadržaja dotada uglavnom tiskao u većim hrvatskim kulturnim središtima. Premda je i neke druge naslove tiskao u manjim 'žarištima hrvatske tradicije', izrijekom spominjući u Omišu tiskane *Zvonjelice ljuvene* (1997.), za Sinj su ga vezale uspomene prvog službovanja. Kao što je poznato - a i sâm je višekratno prigodom svojih istupa naglašavao svoju sinjsku dionicu - Tomasović se nakon diplomiranja zaposlio u sinjskoj gimnaziji i tamo radio sve do siječnja 1968. To mu je vrijeme ostavilo neizbrisiv trag i duboko sjećanje, na koje, reći će ponizno, ima pravo biti sentimentaln! Tada uspostavljani ljudski i profesionalni odnosi nastavili su se tijekom godina i povremeno se i prigodice obnavljali, kao što je to bio slučaj s međunarodnim simpozijem o Milanu Begoviću, 'vrličkom Verlaineu' i 'markizu', ali i u temama sinjskoga/cetinskoga predznaka.

Ključne riječi: Mirko Tomasović, *Od Vrlike do Lisabona*, Ivan Lovrić, Milan Begović

Premda Tomasović nije zaboravljao svoju sinjsku dionicu, vrijedi citirati nekoliko pojedinosti iz njegove *miscellaneae*: „U Sinju primah časopis *Razlog* iz 1964. godine (s mnoštvom tiskarskih grješaka) sa sedam poglavlja našeg (odnosi se na njega i Tonka Maroevića!) *Novog života*, što me je jako obradovalo, ali mi se nakon toga stegnulo srce od čežnje za Zagrebom, gdje su mi bili prijatelji i banili se mladi literati, a ja sam čamio daleko od vrela pjesničkih događanja. (...) iste te godine, 1964. zagrebačka *Republika* tiskala je još sedam poglavlja prijevoda, godinu poslije dodatnih pet splitske *Mogućnosti*, *Dubrovnik* sedam, *Zadarska revija* 1964. objavila mi je četiri soneta iz Petrarkina kanconijera, što su mi učenici, koji su pratili sve ondašnje časopise, jer je Gimnazija na njih bila pretplaćena, zamijetili, u prvom redu

U tom smislu i ove riječi i ovo nostalgično podsjećanje na Tomasovićeve 'sinjske teme', meni osobno zavičajno legitimacijski znak, neka bude i dodatan poticaj!

TOMASOVIĆ'S 'SINJ/CETINA THEMES'

ABSTRACT

In foreword to his book *From Vrlika to Lisbon (Od Vrlike do Lisabona, 1988)*, Mirko Tomasović explains the reasons why the book was published in the city of Sinj and the famous Cetina Krajina, since his books of similar content were up to that point printed at major Croatian cultural centres. Although he printed some other titles in smaller "focal points of the Croatian tradition", particularly mentioning *Love sonnets (Zvonjelice ljuvene, 1997)* printed in Omiš, for his memories of the first work posting linked him to Sinj. As it is well known - he himself repeatedly used the opportunity to emphasize the Sinj experiences on his life path - after graduating, Tomasović was employed at the Sinj gymnasium and had worked there until January 1968. That time has left an indelible mark and many memories to which, he would humbly say, he has a right to be sentimental about! Then established human and professional relations continued over the years and they would occasionally be renewed, as was the case with the international symposium on Milan Begović, 'Vrlika Verlaine' and 'marquis', but also in the subjects with Sinj/Cetina Symbol.

Keywords: Mirko Tomasović, *From Vrlika to Lisbon, Od Vrlike do Lisabona*, Ivan Lovrić, Milan Begović

Francisco Javier Juez Gálvez

„DA JE SVE OSTALO KOD TIRSA DE MOLINA,
I TO BI BILO IMPRESIVNO“ – MIRKO TOMASOVIĆ
KAO HISPANIST

Možda se zbog opsežnosti i odjeka velebnih posljednjih prepjevateljskih projekata akademika Mirka Tomasovića, priznatih zaslužnim nagradama – mislim na *Oslobođeni Jeruzalem* Torquata Tassa (2009.) i na *Luzitance* Luísa de Camões (2013.) – zaboravilo na njegove starije prevoditeljske ne manje zahtjevne pothvate, koji su ostali u sjeni, poput *Pjesničkog umijeća* Nicolasa Boileaua (1975.) ili *Seviljskog zavodnika i kamenog uzvanika* Tirsa de Molina (1987.). Ali u svojoj dugogodišnjoj i plodnoj romanističkoj i komparatističkoj karijeri Mirko Tomasović nije samo prepjevao sa španjolskog Tirsa, nego je '70-ih preveo Cervantesa, '90-ih Garcilasa, anonimni „Sonet nad sonetima“ i Góngoru, pa ih je uvrstio u svoje antologije romanskoga pjesništva. I o njima i o drugim komparatističkim temama napisao je studije i eseje (Unamuno i Mažuranić, Cervantes i Gundulić), leksikografske natuknice, traduktološke priloge (o Tresiću Pavičiću kao prepjevatelju Fernanda de Herrera). Osvrtima je pratio od 1970. sve do posljednjih godina života prevedena izdanja španjolskoga pjesništva. Tako dugo i raznovrsno zanimanje ukazuje na to da hispanistička djelatnost Mirka Tomasovića, ako mu i nije bila najistaknutija znanstvena preokupacija, nije međutim bila ni sekundarna, a kamoli marginalna.

Ključne riječi: hrvatska hispanistika, Mirko Tomasović, prevođenje romanskoga pjesništva, španjolsko-hrvatska komparatistika

“IF EVERYTHING STOPPED WITH TIRSO DE MOLINA,
THAT BY ITSELF WOULD BE IMPRESSIVE”
– MIRKO TOMASOVIĆ AS A HISPANIST

ABSTRACT

Perhaps it was the scope and the good reception of academician Mirko Tomasović's last translations, which received the deserved prizes - I have in mind *Jerusalem Delivered* by Torquato Tasso (2009) and *The Lusíads* by Luís de Camões (2013) - that made his older, but not less demanding translating ventures remain in the shadows. Such were Nicolas Boileau's *Art of Poetry* (1975) or *The Trickster of Seville and the Stone Guest* by Tirso de Molina (1987). However, in his long and prolific career in Romance languages and comparative literature Mirko Tomasović not only translated Tirso from Spanish, but also translated Cervantes in the 1970s, Garcilaso in the 1990s, the anonymous "Sonnet of all the Sonnets" and Góngora, and included them in his anthology of Romance poetry. He also wrote studies and essays about them (Unamuno and Mažuranić, Cervantes and Gundulić) as well as about other topics in comparative literature and lexicographic entries. He has also contributed to the field of translatology (writing on Tresić Pavičić as a translator of Fernando de Herrera). Since the 1970s until the last days of his life he kept writing reviews on translated editions of Spanish poetry. Such a long and varied interest suggests that the Hispanic activity of Mirko Tomasović, if not his primary philological concern, was, however, neither secondary nor marginal.

Keywords: Croatian Hispanic studies, Mirko Tomasović, translation of Romance language poetry, Spanish-Croatian comparative literature

Tonko Maroević

OD KOMBOLOVA UZORA DO TOMASOVIĆEVA ISHODA

Prevoditeljski i traduktološki obzori Mirka Tomasovića

Mirko Tomasović nije krio da mu je Mihovil Kombol veliki uzor. Posvetio mu je čak dvije monografije i u mnogim svojim studijama izričito se nadovezivao na kombolovsko shvaćanje tradicije, na njegovu romanističku inspiraciju i kulturu, a u hrvatskoj se književnosti također učestalo bavio temama koje je njegov prethodnik trasirao (renesansa, romantizam, moderna). Ali naročitu sljedbeničku orijentaciju Tomasović je pokazao s namjerom da popravi, usavrši Kombolove prepjeve Danteove *Božanstvene komedije*, te da svojim verzijama ispuni ona pjevanja *Raja* koja Kombol nije dospio prevesti. I pritom je pokazao iznimnu svijest o ulančanosti danteovskog prevođenja: Uccellini je preuzimao od Buzolića, a Kombol je nadograđivao prethodnike. Tako su Tomasovićevi popravci i dopune istodobno odavanje počasti Kombolu, ali i potvrda da je kao idealni nasljednik mogao ići dalje oslanjajući se na domete uzora, a nadmašujući ga skrupuloznošću i pravilnošću oblika.

Ključne riječi: Mihovil Kombol, Mirko Tomasović, Dante Alighieri, *Božanstvena komedija*, prijevod, traduktologija

1.

Raznoliko i opsežno literarno i filološko djelo (i djelovanje) Mirka Tomasovića ima svoje ogranke u književnoj kritici i općoj komparatistici, a bujne izdanke u prenošenju francuskoga Parnasa i svojevrsnom zasnivanju luzitanistike. Međutim i količinski i problematski on je bio naročito zaokupljen „starijom“ hrvatskom književnošću u europskom kontekstu i prevođenjem s romanskih jezika u kojemu su posebno mjesto zauzeli talijanski klasici (Dante, Petrarca

Kombolu, kao odnosom svojevrsnoga idealnog učenika i sljedbenika prema osobno odabranom velikom uzoru i samonametnutom autoritetu. Mogu s pouzdanjem zaključiti kako Mirko Tomasović kao pisac i stvaralac, kao kroatist i romanist, kao proučavatelj i prevoditelj ne samo dobro podnosi usporedbu s Kombolom nego i jedini zaslužuje biti smatran njegovim pravim nasljednikom.

Kao *post scriptum* moramo dodati kako je Tomasovićev revidirani Kombolov prijevod Dantea i njegov vlastiti prepjev pjevanjā *Raja* (od 17. nadalje) samo djelomice objavljivan u periodici, a kao cjelina još je u rukopisu, pa bi bila dužnost naše kulturne javnosti da se pobrine za tisak.

FROM KOMBOL'S MODEL TO TOMASOVIĆ'S RESULT

ABSTRACT

Mirko Tomasović had never concealed the fact that he looked upon Mihovil Kombol as one of his models. He dedicated two scholarly volumes to Kombol, and in many of his texts he explicitly followed Kombol's notions of tradition and the inspiration that he drew from studying Romance languages and literatures. When writing about Croatian literature, Tomasović also frequently focused upon the topics previously treated by his predecessor (The Renaissance, Romanticism, Croatian Modernism). But above all, Tomasović qualified himself as Kombol's follower when he decided to perfect Kombol's version of Dante's *Divine Comedy* and to provide the translation of those cantos of *Paradise* that Kombol had not had the time to complete. In doing so, Tomasović revealed a high level of consciousness about the continuity of translating Dante into Croatian - F. T. Uccellini had borrowed from S. Buzolić, and Tomasović built upon the results of his precursors. So his corrections and amplifications are a tribute to Kombol and, at the same time, a confirmation that, as the ideal successor, he could go further, relying on the accomplishments of his model, but surpassing him in his scrupulous solutions and the regularity of poetic form.

Keywords: Mihovil Kombol, Mirko Tomasović, Dante Alighieri, *Divine Comedy*, translation, traductology

Boris Senker

TOMASOVIĆEVE BILJEŠKE UZ PRIJEVODE

Polazeći od teorijske odredbe bilješke (*Fužnote*) iz *Prirode kritike* Svetozara Petrovića (1972.), analiza obuhvaća bilješke uz Tomasovićev prijevod drame Tirsa de Molina *Seviljski zavodnik i Kameni uzvanik* te nudi klasifikaciju: pitanja tekstološke naravi, pitanja traduktološke naravi, pitanja o značenju riječi i njihovom smislu u najužem kontekstu, teatrološka i dramaturška pitanja, pitanja o kontekstu drame Tirsa de Molina.

Ključne riječi: Mirko Tomasović, prijevod, Tirso de Molina, *Seviljski zavodnik i Kameni uzvanik*, bilješka (*Fužnote*)

Knjiga *Priroda kritike* Svetozara Petrovića, objavljena 1972.,¹ posebna je već na prvi pogled po neuobičajenoj gradnji jer svaki od triju povećih znanstveno pisanih dijelova dobiva u njoj ležeran esejistički, čak i duhovit kozerijjski „Okvir“. Posebna je ta knjiga i po svom sadržaju, po temama o kojima se i po načinu na koji se u našoj akademskoj zajednici dotad nije raspravljalo. Posebna je ona i po još nečemu – po „Pregledu sadržaja“, koji opet nije ni na samom početku ni na samom kraju knjige, nego je smješten između desetak stranica dugog „Uvoda“ i prvoga dijela. Naime Petrović u „Pregledu sadržaja“ ne navodi samo naslove poglavlja što tvore spomenuta tri povećaja dijela i stranice na kojima ona počinju, kao što je uobičajeno, nego daje i kratak sažetak svakog poglavlja, a isto tako navodi ne samo na kojoj se stranici nalaze bilješke uz pojedina poglavlja nego i o čemu je u nekolicini važnijih bilježaka riječ. Stoga pojedine bilješke u „Pregledu sadržaja“ dobivaju, da tako kažem, „radne naslove“. Prvi takav naslov dobiva treća bilješka u „Predgovoru“ prvom dijelu knjige, „Kritika i djelo“, a on glasi „[P]ohvala fusnoti“. Evo teksta navedene pohvale:

¹ Svetozar Petrović (1972.). *Priroda kritike*. Zagreb: Liber - Izdanja Instituta za znanost o književnosti.

TOMASOVIĆ'S FOOTNOTES IN TRANSLATIONS

ABSTRACT

Starting from the theoretical definition of footnote in *The Nature of Criticism* (*Priroda kritike*, 1972) by Svetozar Petrović the analysis encompasses the footnotes in Mirko Tomasović's translation of the play *The Trickster of Seville and the Stone Guest* by Tirso de Molina. The analysis then offers classification: the questions of textual nature, the questions of translational nature, questions on the meaning of words and their sense in the narrowest possible context, teatrological and dramaturgical questions, questions about the context of Tirso de Molina's play.

Keywords: Mirko Tomasović, translation, Tirso de Molina, *The Trickster of Seville and the Stone Guest*, *Seviljski zavodnik i Kameni uzvanik*, footnote

Cvijeta Pavlović

ŠTO VOLE PJESNIKINJE RENESANSE: PRIMJER ZVONJELICA LJUVENIH

U knjizi *Zvonjelice ljuvene* (1997.) Mirko Tomasović okupio je izbor svojih prepjeva soneta XVI. stoljeća mahom petrarkističkih tendencija talijanskoga, talijansko-hrvatskoga, španjolsko-portugalskoga i francuskoga pjesništva. Uslijedilo je drugo, prošireno i ovaj put internacionalno talijansko-hrvatsko izdanje *Sonetti d'amore - Zvonjelice ljuvene* (2006.). U „postmodernističkim“ znanstvenim pa i utilitarnim obrtanjima i zaokretanjima „tradicionalnih“ metoda i perspektiva osobit potencijal pokazuje komparativna analiza Tomasovićevih zbirki prepjeva s tematskom okosnicom ljubavne poezije, u kojoj se formiraju portreti voljenih osoba, a implicitno i autoportreti zaljubljenika i zaljubljenica. Tomasovićeve zbirke svojevrstu prednost daju ženskom glasu kao zaljubljenom subjektu, iz čega se izvode sličnosti i razlike, osobito petrarkisticâ u odnosu na petrarkiste, prema načinu poetske deskripcije.

Ključne riječi: Mirko Tomasović, *Zvonjelice ljuvene*, *Sonetti d'amore - Zvonjelice ljuvene*, petrarkisti, petrarkistice, ljubavna lirika XVI. stoljeća

Uvod

U prvome dijelu članka iznose se podatci o zbirci prepjeva Mirka Tomasovića *Zvonjelice ljuvene* kao svjedočanstva o emisiji i recepciji, slijedi komparativna analiza pjesničkih priloga zbirke, a posljednji dio članka posvećen je komparativnoj analizi deskriptivnoga aspekta objekta ljubavi iz perspektive ženskoga subjekta. Kompozicija zbirke *Zvonjelice ljuvene* formira portrete zaljubljenikâ i zaljubljenica renesansne manire, a drugo izdanje *Sonetti d'amore - Zvonjelice ljuvene* nadopuna je tih primjera. Objekti zbirke kompozicijski u središnjem dijelu imaju istaknut ženski subjekt, iz

WHAT DO FEMALE RENAISSANCE POETS LIKE:
THE EXAMPLE OF *LOVE SONNETS*
(*ZVONJELICE LJUVENE*)

ABSTRACT

In the collection of poems *Love sonnets (Zvonjelice ljuvene, 1997)* Mirko Tomasović gathered a selection of his translation of the love poems from the 16th century, these mostly following Petrarchan style and being written in Italian, Italian-Croatian, Spanish-Portuguese and French language. What ensued was the second, expanded, and this time the international Italian-Croatian edition of *Sonetti d'amore - Zvonjelice ljuvene (2006)*. In the "postmodernist" scholarly and even utilitarian twists and changes of the "traditional" methods and perspectives, the particular potential is shown by a comparative analysis of Tomasović's collections of translations with the thematic framework of love poetry, in which portraits of loved ones are formed, and implicitly self-portraits of lovers as well. Tomasović's collections provide a certain advantage to women's voice as the love subject, from which the similarities and differences of female Petrarchan poets are juxtaposed to male Petrarchan poets according to the mode of poetic description.

Keywords: Mirko Tomasović, *Zvonjelice ljuvene (Love sonnets)*, *Sonetti d'amore - Zvonjelice ljuvene*, Petrarchan poets, female Petrarchan poets, love poetry of the 16th century

Mirna Sindičić Sabljo

O DRAMSKOM PROSTORU
U OSAMNAESTOSTOLJETNIM DUBROVAČKIM
PRERADBAMA MOLIÈREA:
JARAC U PAMETI, LAKOMAC I JOVADIN

U sklopu zanimanja za sve što je francusko, u Dubrovniku su u 18. stoljeću prerađene dvadeset i tri Molièreove komedije. Uputno ih je tretirati i vrjednovati kao proizvode kreativnoga procesa koji uključuje (re)interpretaciju i (re)kreaciju i ne prosuđivati ih isključivo na temelju kriterija bliskosti i vjernosti izvornomu tekstu. U središtu interesa ovoga rada oblikovanje je dramskoga prostora u prerađama *Jarac u pameti*, *Lakomac* i *Jovadin*. Oblikovanje prostora analizira se s obzirom na žanrovske konvencije i intertekstne poveznice s tekstovima iz dubrovačke književne tradicije, a strategije oblikovanja prostora dovode se u vezu s pitanjem oblikovanja kolektivnoga identiteta.

Ključne riječi: dramski prostor, Dubrovnik, frančezarije, Molière, predodžbe, prerađbe

Prerađbe Molièrea u osamnaestostoljetnom Dubrovniku

Prerađbe Molièreovih dramskih tekstova u osamnaestostoljetnom Dubrovniku jedna su od ključnih epizoda i Molièreove recepcije u hrvatskoj kulturi i hrvatsko-francuskih književnih odnosa općenito.¹ U sklopu zanimanja

¹ O ostalim hrvatskim prerađbama Molièreovih tekstova u 18. stoljeću više u: Đ. Novalić, „Molière u sjevernoj Hrvatskoj“, *Gesta*, br. 15-16, 1983., str. 83-90; N. Batušić, „Kajkavska komedija Mislibolesnik ili Hipokondrijakuš“, u: *Krležini dani u Osijeku*, dio 1., prir. B. Hećimović, Zavod za povijest hrvatske književnosti, kazališta i glazbe HAZU, Zagreb, 2001., str. 102-117; O. Šojat, *Kajkavska drama i razvitak hrvatskoga kazališta*, Rad JAZU, knj. 326, Zagreb, 1962., str. 175-184.; D. Fališevac, „Kajkavska komedija Čini barona Tamburlana“, u: *Dani hvarskog kazališta. Građa i rasprave o hrvatskoj književnosti i kazalištu*, knj. 5, ur. N. Batušić, HAZU/Književni krug Split, Zagreb/Split, 1978., str. 468-482.

ON DRAMATIC SPACE IN THE EIGHTEENTH
CENTURY DUBROVNIK ADAPTATIONS OF MOLIÈRE:
*THE IMAGINARY CUCKOLD, THE MISER AND
MONSIEUR DE POURCEAUGNAC*

ABSTRACT

As part of the interest in everything that is French, in the 18th century Dubrovnik twenty-three Molière's comedies were adapted in Croatian. It is advisable to treat and evaluate them as products of the creative process that includes (re)interpretation and (re)creation and do not to judge them solely based on the criteria of closeness and similarity to the original text. The centerpiece of this paper is the shaping of a dramatic space in the processing of *The Imaginary Cuckold*, *The Miser* and *Monsieur de Pourceaugnac*. The shaping of space is analyzed with regard to genre conventions and intertextual links with texts from Dubrovnik literary tradition, and space-building strategies are linked to the question of forming a collective identity.

Keywords: dramatic space, Dubrovnik, „frančezarije“, Molière's adaptations, Molière, conceptions, adaptations

Jevgenij Paščenko

MITOLOGIZAM U KNJIŽEVNOSTI DUBROVNIKA

Stara književnost Dubrovnika i šire dalmatinske regije predstavlja značajan izvor za formiranje baze podataka u rekonstruiranju početaka grada i regije. Refleksije prastaroga podrijetla koje posežu u mitski svjetonazor izražene su u mnogim djelima humanizma, baroka, prosvjetiteljstva. Važan zadatak filologije jest ostvariti sistematsko proučavanje tekstova stare književnosti s izdvajanjem elemenata koji mogu biti tumačeni kao svjedočenja duhovnoga života čovjeka na starohrvatskim područjima. *Dubravka* Ivana Gundulića predstavlja primjer upotrebe mitskih predodžbi u stvaranju amblematskoga simbola oslobođenja kao zakona prirode i društva. U historiografiji predočivanja arhaičkih rudimenata Franjo Appendini jedan je od prvih značajnih istraživača.

Ključne riječi: Appendini, Gundulić, Dubrovnik, mit, zmaj

Kultura Dubrovnika u svojim počecima predstavlja jedan od aktualnih problema, ponajprije glede izvorne osnove. Pisana svjedočenja o počecima grada odnose se uglavnom na crkvene izvore, vezane za pitanja nastanka crkve na ovim područjima i neposredno u gradu. Predstavljaju jedan od izvora za rekonstruiranje prošlosti, u kojoj se vidi pretkršćanski sloj, postupno kristijaniziran od ranoga srednjovjekovlja nadalje. Radi se o predodžbama mitskoga karaktera, koje su nastajale u povijesnim dubinama, a bile su prenošene i transformirane u sudaru kultura i tradicija. Kao posljedica formiraju se složena prepletanja, često nedostupna za precizno identificiranje početaka određenih mitova koji su predstavljali dominantu kulture i svijesti čovjeka i naroda pretkršćanskoga doba. Mit je, s pretkršćanskim korijenima, a primajući sadržaje i likove kršćanskoga oblikovanja, imao odjeke i u pisanoj književnosti, što potvrđuje i književnost dubrovačkoga i širega dalmatinskoga područja. Arheologija mita podrazumijeva dubinsko

Ono predstavlja simbol u kojem je aktualan problem slobode utjelovljen sintezom mita i suvremenosti, prema kanonu barokne amblematičke literature.

Ivan Gundulić dao je jedno od svjedočenja vitalnosti mita u nacionalnoj tradiciji, a Franjo Appendini se dokazao kao jedan od prvih istraživača mitologizma u kulturi Dubrovnik. Zadatak je znanosti ostvariti kompleksnu interdisciplinarnu rekonstrukciju mitskoga supstrata u hrvatskoj kulturi sagledavanjem stare književnosti kao izvora za stvaranje činjenične baze.

Literatura

- Appendini, Francesco Maria. *Povijesno-kritičke bilješke o starinama, povijesti i književnosti Dubrovčana*. Dubrovnik: Matica hrvatska - Dubrovnik, 2016.
- Batušić, Nikola. *Narav od fortune: studije o starohrvatskoj drami i kazalištu*. Zagreb, 1991.
- Bogišić, Rafo. *Drame Ivana Gundulića*, Republika, 1985., 2/4.
- Gundulić, Ivan. *Suze sina razmetnoga, Dubravka*, prir. Dunja Fališevac. Zagreb: Školska knjiga, 1999.
- Fališevac, Dunja. *Dubrovnik - otvoreni i zatvoreni grad: studije o dubrovačkoj književnoj kulturi*. Zagreb, 2007.
- Fališevac, Dunja (ur.): Predgovor, u knj. *Ivan Gundulić / kralj od pjesnika*, Zagreb, 2005.
- Marković, Franjo. O „*Dubravci*“, *drami Ivana Gundulića*. Zagreb, 1888.
- Meštrović, Zrnka. *Antroponimijsko čitanje Gundulićeve „Dubravke“*, *Suvremena lingvistika*, 27-28 (1988./1989.), str. 31-35.
- Nodilo, Natko. *Stara vjera Srba i Hrvata*. Split: Logos, 1981.

MYTHOLOGY IN THE LITERATURE OF DUBROVNIK

ABSTRACT

The old literature of Dubrovnik and wider - Dalmatian region - represents a significant source for the formation of a factual basis for the reconstruction of the beginnings of the city and the region. The reflections of ancient origin that come to the mythic worldview are manifested in many works of humanism, baroque, enlightenment. An important task of philology is to systematically observe the texts of old literatures by isolating the elements that can be interpreted as testimonies of the spiritual life of man in the Croatian lands of the ancient days. *Dubravka* by Ivan Gundulić is an example of using mythical ideas in creating emblematic symbols of liberation as laws of nature and society. In the historiography of visualizing the archaic rudiments, Franjo Appendini appears as one of the first significant researchers.

Keywords: Appendini, Gundulić, Dubrovnik, myth, dragon

Bratislav Lučin

PREGRŠT ZABORAVLJENIH PREPJEVA VINKA PREMUDE

Zaslužni proučavatelj glagoljaške baštine Vinko Premuda bavio se i književnošću, ponajvećma prevođenjem stihova. Književna historiografija bilježi ga kao autora prvog integralnog prepjeva Tassova *Oslobođenog Jeruzalema* na hrvatski te kao prepjevatelja dviju Petrarčinih kancona. U ovom se radu skreće pozornost na pregršt Premudinih prepjeva iz španjolske mistične lirike: sv. Ivan od Križa: *Tamna noć*; sv. Terezija: *Sjedinjenje*; Franjo Ksaverski: *Čista ljubav* (pod tim naslovom čita se glasoviti *Sonet Kristu rassetomu*); Lope de Vega: *Marijina uspavanka*; José de Valdivielso: *Razgovor duše s Propetim*; njima je Premuda dodao i prijevod Marulićeve *Carmen de doctrina Domini Iesu Christi pendentis in cruce*. Ti su prepjevi objavljeni 1929., ali su promakli pozornosti dosadašnjih proučavatelja. Nakon identifikacije španjolskih predložaka daje se sažeta traduktološka analiza prepjeva. Dosad zanemareni prepjevi Vinka Premude zaslužuju pozornost iz nekoliko razloga. Pripadaju ranoj fazi prijevodne recepcije španjolske lirike u hrvatskoj književnosti, a k tomu donose i prve naše verzije znamenitih pjesama *Noche oscura* sv. Ivana od Križa i anonimnog *Soneto a Cristo crucificado*. Prepjev pak Marulićeve *Carmen* zanimljiv je zbog toga što je Premuda ostvario prvu, i zadugo jedinu, transpoziciju u adekvatnom versifikacijskom ruhu - hrvatskim elegijskim distisima. Premudine verzije pokazuju, doduše, niz nedorađenosti, povremeno i iskliznuća iz stilskih i poetičkih svojstava izvornika te neujednačenost u pristupu i u kakvoći ostvaraja. Takve slabosti zasigurno su uvjetovane zahtjevnošću inojezičnih predložaka, ali i manjkavim vlastitim iskustvom te nedostatkom prethodnika koji su mu mogli biti smjerokazom. No pojava ovih prepjeva krajem tridesetih godina 20. stoljeća ipak znači više od bibliografskoga podatka: oni su važan, dosad neuočen, korak u prepjevnoj recepciji hispanofonoga pjesništva te hrvatskoga latinizma, napose Marulićevih stihova. Napokon, na nekoliko mjesta Premuda je dao prilično skladne, pa i lirski adekvatne transpozicije svojih predložaka. Premudini prepjevi objavljuju se u Prilogu na kraju studije.

Ključne riječi: Vinko Premuda, prepjevi, španjolska mistična lirika, Marko Marulić, *Carmen de doctrina*

A HANDFUL OF FORGOTTEN POETRY TRANSLATIONS BY VINKO PREMUDA

ABSTRACT

The worthy researcher of the Glagolitic heritage Vinko Premuda (1870–1944) also dealt with literature, most of all by translating poetry. In literary historiography he is recorded as the author of the first integral translation of *Jerusalem Liberated* by Torquato Tasso in Croatian and as a translator of two Petrarch's canzoni. This paper brings to attention a handful of Premuda's poetical translations of Spanish mystical poetry: St. John of the Cross: *Dark Night (Noche oscura)*; Saint Teresa of Ávila: *Unification (Mi amado para mi)*; St. Francis of Xavier: *Pure Love (Sonnet to Christ Crucified / Soneto a Cristo crucificado)*; Lope de Vega: *Mary's Lullaby (Cantarillo de la Virgen: Pues andáis en las palmas)*; José de Valdivielso: *The Soul's Conversation with the Crucified (Canción: Feridas tenéis, mi vida)*. To these Premuda added his translation of *Carmen de doctrine Domini nostri Iesu Christi pendentis in cruce* written in Latin by the Croatian humanist Marko Marulić (1450–1524). These translations were published in 1929, but have hitherto remained unnoticed by scholars.

After the identification of the original Spanish titles (not provided by Premuda), a short analysis of the translations is given. Premuda's hitherto neglected translations deserve attention for several reasons. Not only do they belong to the early stage of the translational reception of Spanish poetry in Croatian literature, but they also offer the first Croatian versions of the famous poems *Noche obscura* by St. John of the Cross and anonymous *Soneto a Cristo crucificado*. The translation of Marulić's *Carmen* is interesting because Premuda has given the first, and for a long time the only, transposition in the Croatian elegiac couplet. Premuda's versions show, however, occasional harshness in versification, inadequate rendering of the stylistic features of the original, as well as the discrepancies in approach and quality of realizations. Such weaknesses were undoubtedly caused by the demanding nature of the original poems, but they should even more be attributed to the translator's insufficient experience and to the lack of predecessors that would steer him in the right direction. Nevertheless, the emergence of these translations at the end of the thirties of the 20th century still means more than bibliographic information: they represent an important step in the reception of Hispanic poetry and the writings of Croatian Latinists, especially the verses by Marulić. Finally, it may be added that in several places Premuda gave quite harmonious and adequate transposition of the originals.

An edition of Premuda's translations is provided at the end of the article.

Keywords: Vinko Premuda, translations, Spanish mystical poetry, Marko Marulić, *Carmen de doctrina*

Nikica Gilić, Adrian Pelc

RECEPCIJA FRANCUSKOGA FILMA U HRVATSKOJ

Francuska kinematografija veoma je velika i utjecajna diljem svijeta, pa ne čudi da i u hrvatskoj filmskoj tradiciji postoje brojni tragovi prisutnosti i utjecaja francuskoga filma. Recipirana kao izvoriste tehnoloških izuma, ali i erotike već u najranijem nijemom razdoblju, francuski film i kasnije ima veliku važnost, posebice u razdoblju nakon Drugoga svjetskog rata. Bilo da je riječ o mogućem utjecaju poetskog realizma (primjerice na Nikolu Tanhofera ili Šimu Šimatovića) ili o tragovima estetike francuskih autorskih filmskih kritičara, filmova novovalaca, te dokumentarističkih tendencija, neki od najzanimljivijih hrvatskih autora, od Ante Babaje preko Branka Ivande i Petra Krelje do Igora Bezinovića, pokazuju sličnost, a često i nedvojbenu utjecaj francuskoga filma. Bez te kulturološke komponente (recepcije i utjecaja francuske kinematografije), dakako, nemoguće je postići kompleksno razumijevanje hrvatskoga filma.

Ključne riječi: francuski film, hrvatski film, poetski realizam, novi val, filmska kritika, autorski film, Igor Bezinović

I površnji poznavatelj raznolikosti, veličine i utjecaja francuske kinematografije lako će doći do zaključka da je sinteza recepcije francuskoga filma u Hrvatskoj veoma ambiciozan cilj. Ovu bi se kompleksnu temu moglo razraditi na nekoliko studija, primjerice s temama recepcije igranog filma, potom dokumentarnog filma, ali i eksperimentalnog filma, kao i recepcije kratkih filmova, pa recepcije hibridnih formi i tako dalje. Čak je i francuska kritika bila utjecajna i prije pojave časopisa *Chaiers du cinéma*, najutjecajnijeg filmskog časopisa u 20. stoljeću (a možda i šire). Još u doba Kraljevine Jugoslavije, a potom i u kasnijim razdobljima, prevodili su se članci francuskih autora kao što su Ricciotto Canudo, Léon Mussinac ili Alexandre Astruc,¹ i ti

¹ Dakako, u jugoslavenskim razdobljima hrvatske povijesti nije važna samo činjenica čitanja srpskih prijevoda u Zagrebu a hrvatskih u Beogradu, već su neki od najutjecajnijih filmskih djelatnika,

24. *Međučin (Entr'acte, René Clair, 1924.)*
25. *Mlad i zdrav kao ruža (Jovan Jovanović, 1971.)*
26. *Noć i magla (Nuit et brouillard, Alain Resnais, 1955.)*
27. *Opsada (Branko Marjanović, 1956.)*
28. *Pustolov pred vratima (Šime Šimatović, 1961.)*
29. *Večernji posjetitelji (Les visiteurs du soir, Marcel Carné, 1942.)*
30. *Pismo Freddyju Buacheu (Lettre à Freddy Buache, Jean-Luc Godard, 1981.)*
31. *Putovanje na mjesto nesreće (Zvonimir Berković, 1971.)*
32. *Rat (Veljko Bulajić, 1960.)*
33. *Skupljači i skupljačica (Les Glaneurs et la glaneuse, Agnès Varda, 2000.)*
34. *Slučajni život (Ante Peterlić, 1969.)*
35. *Šešir (Oktavijan Miletić, 1937.)*
36. *Tko pjeva zlo ne misli (Krešo Golik, 1970.)*
37. *Vrlo kratki izlet (Igor Bezinović, 2014.)*
38. *Živa istina (Tomislav Radić, 1972.)*
39. *Život pripada nama (La vie est à nous, Jean Renoir, 1936.)¹¹*

THE RECEPTION OF FRENCH FILM IN CROATIA

ABSTRACT

French cinema is very large and influential around the world, so it is no surprise that there are numerous traces of both presence and influence of French film in the Croatian film tradition as well. Recognized as a source of technological innovations, but also eroticism already in the earliest silent period, the French film has had great importance later on as well, especially in the period after the Second World War. Whether it is the possible influence of poetic realism (for instance on Nikola Tanhofer or Šime Šimatović) or the traces of the aesthetics of French film critics, or the films of New Wave, as well as documentarist tendencies, some of the most interesting Croatian authors, from Ante Babaja through Branko Ivanda and Petar Krelja to Igor Bezinović show the similarity and often undeniable influence of French film. Without this cultural component (reception and influence of French cinema), of course, it is impossible to achieve a complex understanding of Croatian film.

Keywords: French film, Croatian film, poetic realism, new wave, film critic, author film, Igor Bezinović

¹¹ Premda je Renoir, čini se, bio glavna osoba u ovom projektu, režija se često pripisuje kolaboraciji većega broja redatelja.

Krunoslav Lučić

RECEPCIJA HOLLYWOODSKOGA FILMA U HRVATSKOJ FILMSKOJ KRITICI

Rad analizira i tumači recepciju američkoga, hollywoodskog filma u hrvatskoj filmskoj kritici jugoslavenskoga razdoblja fokusirajući se na pojedine kritičke tekstove u časopisu *Film* u drugoj polovici 1970-ih te u časopisu *Kinoteka* s kraja 1980-ih i početka 1990-ih. U tom se kontekstu naglasak stavlja na razumijevanje različitih modela tumačenja koji su se primjenjivali u pojedinim kritičkim tekstovima te na ocrtavanje utjecaja autorske filmske teorije i kritike francuske, britanske i američke provenijencije. Pritom se u prvom dijelu rada analiziraju indirektni recepcijski modeli američkoga filma u vidu njegove legitimacije kroz neameričke autore, dok se drugi i treći dio rada bave izravnom recepcijom američkoga filma kod pojedinih hrvatskih filmskih kritičara u *Filmu* i *Kinoteci*. Spektar zastupljenih hollywoodskih redatelja obuhvaća i klasične autore, poput Hitchcocka, Hawksa, Manna i Forda, ali i autore poput Raya, Altmana ili Carpentera.

Ključne riječi: časopis *Film*, 1970-e, časopis *Kinoteka*, 1980-e, modeli tumačenja filma, hrvatska filmska kritika, recepcija filma, hollywoodski film, autorska kritika/teorija

Uvod

Nakon što su francuski filmski kritičari, a potom i redatelji, u drugoj polovici 1950-ih revalorizirali i afirmirali američki populistički film izvan njegovih čisto zabavljачkih okvira, trajno su promijenili način gledanja na tu, često unižavanu, filmsku produkciju. No pozitivan vrjednovateljski obrat ključnih figura američke kinematografije nije odmah našao i adekvatan status u hrvatskoj filmskoj kulturi u jugoslavenskome kontekstu. Naime iako su

THE RECEPTION OF HOLLYWOOD FILM IN CROATIAN FILM CRITICISM

ABSTRACT

The paper analyzes and interprets the reception of American, Hollywood film in the Croatian film critic of the Yugoslav period, focusing on some critical texts in the journal *Film* in the second half of the 1970s and in the *Kinoteka* magazine in the late 1980s and early 1990s. In this context, the emphasis is placed on the understanding of the various interpretative models that have been applied in some critical texts and on the framing of the influence of auteur theory and French, British and American criticism. The first part of the paper analyzes the indirect reception models of American film in the form of its legitimacy through non-American authors, while the second and third part of the paper deal with the direct reception of American film by some Croatian film critics in *Film* and *Kinoteka* journals. A spectrum of Hollywood directors includes classical authors such as Hitchcock, Hawks, Mann and Ford, as well as authors such as Ray, Altman, or Carpenter.

Keywords: Film journal, 1970s, Kinoteka journal, 1980s, film interpretation models, Croatian film criticism, film reception, Hollywood film, auteur criticism/theory

Kristina Grgić

ZBIRKA AUDENOV ŠOP

U radu se razmatra zbirka *Auden's Šop (Audenov Šop)*, koja okuplja prijevode šest pjesničkih tekstova Nikole Šopa nastale u suradnji uglednoga hrvatskog prevoditelja Branka Brusara i englesko-američkoga klasika Wystana Hugh Audena (*Svemirske kućice = Cottages in Space, Svemirski pohodi = Space Visits, Svemirski prizor s pijetlom = Space Scene with the Rooster, Nebeske ložnice = Honeymoon in Heaven, Nova ars amandi = Angelica Ars Amandi i Kruženje u rasap = Circling Into Disintegration*). Prijevodi su nastali tijekom 1960-ih i početkom 1970-ih, kad su prva tri objavljena u uglednome engleskom časopisu *Encounter*, dok je zbirka s cjelokupnim izborom objavljena tek 1997. g. Unatoč tomu, Brusarovi i Audenovi prijevodi zadobili su osobito značenje u povijesti recepcije Šopova pjesništva, predstavivši tekstove iz njegove kasnije, astralne ili kozmičke etape, koja je u vrijeme nastanka tih prijevoda bila slabije zapažena i u hrvatskoj kulturi. Glavni je prevoditelj bio Branko Brusar, koji je Audena upoznao sa Šopovom poezijom, no sâm Auden imao je važniju simboličnu ulogu, kao jedna od vodećih figura onodobne anglofone i zapadne književnosti. Iako su individualne poetike dvojice pjesnika specifične i u mnogočemu različite, Audenovo zanimanje za Šopa otkriva i moguće znakovite analogije u njihovim opusima, među kojima je poglavito važna zajednička zaokupljenost kršćanskom i metafizičkom problematikom u kontekstu moderne civilizacije. Analiza Brusarovih i Audenovih prijevoda pokazuje pak da oni uspijevaju uputiti na temeljna obilježja Šopovih izvornika, ali i da istovremeno funkcioniraju kao samostalni pjesnički tekstovi, koji po potrebi mijenjaju izvorni sadržaj i formu, od grafičkoga rasporeda redaka i interpunkcije, preko pojedinačnih izraza i sintagmi, do zvukovnih figura. Iako je zbirka *Audenov Šop* značajnija s gledišta hrvatske kulture i kanonizacije Šopova djela, ona po svim istaknutim aspektima u konačnici potvrđuje osobitu važnost prevoditeljskih, ali i drugih oblika afirmacije hrvatske književnosti i kulture u europskome i svjetskome kontekstu.

Ključne riječi: Nikola Šop, astralno pjesništvo, Wystan Hugh Auden, Branko Brusar, književni prijevodi

sveska sabranih engleskih prijevoda Šopova pjesništva, koji je priredio njegov unuk Adrian S. Kostré (2014.).⁵⁰

THE COLLECTION AUĐEN'S ŠOP

ABSTRACT

The paper discusses the collection *Auden's Šop*, which comprises the translations of six poems by Nikola Šop (*Svemirske kućice* = *Cottages in Space*, *Svemirski pohodi* = *Space Visits*, *Svemirski prizor s pijetlom* = *Space Scene with the Rooster*, *Nebeske ložnice* = *Honeymoon in Heaven*, *Nova ars amandi* = *Angelica Ars Amandi* and *Kruženje u rasap* = *Circling Into Disintegration*). The translations were made during the 1960s and early 1970s, by the eminent Croatian translator Branko Brusar and the English-American classic Wystan Hugh Auden. Only three of them were then published in the renowned London magazine *Encounter*, whereas the entire collection appeared as late as 1997. Notwithstanding such a delay, Brusar and Auden's translations are nowadays awarded a prominent place in the reception history of Šop's poetry, particularly since they helped to highlight the texts from his later, astral or cosmic phase, at the time when it lacked due attention even in Croatian culture. Branko Brusar was the principal translator, who introduced Šop's poetry to Auden; however, Auden had a more important symbolic role, as one of the leading figures of Anglophone and western literature. Although the two authors' poetics are distinct and differ in a number of aspects, Auden's interest in Šop helps to reveal possible analogies in their poetic *oeuvres*, the most important among them being a common preoccupation with Christian and metaphysical issues in the context of modern civilisation. The analysis of Brusar and Auden's translations, on the other hand, testifies to their success in conveying some of the key features of their originals, but also to the fact that they can function as independent texts, which occasionally modify original content and form, from the visual layout and punctuation, through individual words and phrases, to the figures of sound repetition. Although the collection *Auden's Šop* is primarily important from the viewpoint of Croatian culture and the canonisation of Šop's *oeuvre*, it thus nevertheless confirms the importance of literary translations, as well as other forms of promotion of Croatian culture in European and world contexts.

Keywords: Nikola Šop, astral poetry, Wystan Hugh Auden, Branko Brusar, literary translations

⁵⁰ Nikola Šop, *Miraculum*. Vol. I, prir. Adrian S. Kostré, Tredition, Berlin, 2014.

Sintija Čuljat

U TEŽNJI ZA ODJEKOM – *OBNOVLJENI UJEVIĆ* ANTE STAMAĆA

Ante Stamać svoje zanimanje za poetiku Tina Ujevića, obilježenu kontinuitetom promjene toga praktičara i posrednika europskoga modernističkog pjesničkog iskustva kojim obnavlja hrvatsku književnu i jezičnu tradiciju, razvija u književnoznanstvenu metodologiju od objave studije *Ujević* (1971.) do rasprave *Obnovljeni Ujević* (2005.). Težeći opisati dubinsku strukturu Ujevićevih pjesama i proza oblikuje vlastiti interpretacijski iskaz, otvoren i nezavršiv poput svojeg predmeta. Stamać prepoznaje Ujevićevu poetičku crtu „napretka u stilotvornosti“, ostvarenu inovativnim pjesničkim jezikom, a koja je u dotadanjem književnom znanstvu o Ujeviću predstavljala i glavnu zadržku cjelovitom tumačenju ishodišta njegova djela. U bogatstvu književnopovijesnih i kritičkih radova o Ujeviću malo je onih koji zahvaćaju u narav Ujevićeve mnogoobličnosti, ili pridaju posebnu pozornost konglomeratu njegovih diskurzivnih tekstova otkrivajući ga kao anticipatora novih iskaznih oblika. Ne zakrivajući antitetička tvorbeno obilježja najsloženijeg opusa hrvatske književnosti stereotipima bohemskog osobenjaštva, Stamać promišlja o potrebi prihvata cjeline Ujevićeva djela u kojem se pjesništvo tumači u simbiozi s pjesničkim opisom onodobnih vladajućih europskih poetika. Stamaćev je pristup Ujevićevu poetskoproznom presjecištu stilova komparatistički obuhvatan i mnoštven, i sâm zahvaćen procesom prevrjednovanja vlastitih stajališta. On nudi uputu za izglednu komparativnu povijest hrvatske književnosti kao povijest uzajamnih odnosa najvećih hrvatskih pisaca, i potiče na istraživanje iskaznih potencijala Ujevićevih pjesama i proza u području diskurzne stilistike.

Ključne riječi: Ante Stamać, Tin Ujević, modernizam, poetika, tradicija, stilska preoblika, razvojnost, prihvata, obnova, metodologija

- Ante Stamać (1971.), *Ujević*, Kolo 11, Matica hrvatska.
- Ante Stamać (1977.), *Slikovno i pojmovno pjesništvo*, Liber: Zagreb.
- Ante Stamać (1996.), *Na prijelazu*, K. Krešimir: Zagreb.
- Ante Stamać (1997.), *Rasprave i eseji o hrvatskoj književnosti*, Izdavački centar Rijeka.
- Ante Stamać (1999.), *Pogled unatrag. Izabrane rasprave*, Hrvatska sveučilišna naklada: Zagreb.
- Ante Stamać (2005.), *Obnovljeni Ujević*, Matica hrvatska: Zagreb.
- Ivan Slamnig (1961.), „Naša mala platforma“, *Književnik*, III, br. 29, str. 584-585.
- Ivan Slamnig (1986.), *Sedam pristupa pjesmi*, Izdavački centar Rijeka: Rijeka.
- Antun Šoljan (1991.), „O popularnoj slici Ujevića kao našeg suvremenika“. *Časopis Dubrovnik*, N. s. god. 2, 3/4, str. 99-107.

A RESOUNDING POETIC IMPRINT – ANTE STAMAĆ’S OBNOVLJENI UJEVIĆ (UJEVIĆ REVISITED)

ABSTRACT

Literary historian, theorist, poet and translator Ante Stamać propounded his interest in the poetics of Tin Ujević, the most influential 20th-century Croatian poet and also mediator of European poetic modernism, with his inceptive study *Ujević* (1971), which evolved into a comparative treatise entitled *Obnovljeni Ujević (Ujević Revisited)*, 2005). Stamać continued his reflecting of the deep structure of Ujević’s poems and discursive forms (essays, critiques, polemics, translations), and generated an interpretive discourse that is equally open and derivative as that of his poetic subject. Stamać foregrounded the transitoriness and stylistic renewal of Ujević’s poetic language as the traits whose full impact upon history of Croatian poetry has only rarely resonated with Croatian literary historians and critics. Stereotypes of Ujević’s bohemianism have often marred the recognition and reception of Ujević’s syncretic work. Stamać elicited the protean constituent of Ujević’s prose and poetry that makes him an anticipator of the new discursive forms in accord with the European modernism stylistic and spiritual evolution.

Keywords: Ante Stamać, Tin Ujević, modernism, poetics, tradition, stylistic variation, evolution, reception, methodology

Perina Meić

OTKRIVENA POVIJEST KNJIŽEVNOSTI – METODOLOŠKE BILJEŠKE O STUDIJAMA MODERNE HRVATSKE LIRIKE PAVLA PAVLIČIĆA

U tekstu se, primjenjujući koncept metodološkoformacijske analize, analiziraju monografska studija Pavla Pavličića *Moderna hrvatska lirika* (1999.) i *Mala tipologija moderne hrvatske lirike* (2008.). Ova vrijedna izdanja, posvećena istraživanju lirske produkcije u hrvatskoj književnosti 20. stoljeća, koncipirana su kao znanstvene sinteze u kojima je primjetan metodološki zaokret prema književno-povijesnom pristupu građi. Iako on u naslovu studija nije posebno istaknut, očito je da je determinirao njezine glavne segmente, zbog čega ih je moguće tumačiti kao dvije nekonvencionalne, žanrovski usmjerene povijesti književnosti. Njihova se metodološka svojstva istražuju kroz analizu načina na koji je autor rješavao pet za književnopovijesni tip studija važnih pitanja: izbor pisaca i djela, periodizacija, vrjednovanje, recepcija i književnopovijesna interpretacija.

Ključne riječi: Pavao Pavličić, hrvatska lirika 20. stoljeća, tipologija, povijest književnosti, metodološkoformacijska analiza

Literatura

- Robin George Collingwood: *Ideja istorije*, Svjetlost - Sarajevo, Globus - Zagreb, 1986.
- Darko Gašparović: Umijeće interpretacije po Pavlu Pavličiću, u: C. Pavlović (ur.), *Kuća od knjiga*: zbornik radova u povodu 70. rođendana Pavla Pavličića, Zagreb, 2017., str. 171-185.
- Kristina Grgić: Književnost koja govori o sebi samoj: Pavličićev pristup manirizmu, u: C. Pavlović (ur.), *Kuća od knjiga*: zbornik radova u povodu 70. rođendana Pavla Pavličića, Zagreb, 2017., str. 155-171.
- Slaven Jurić: Pavličić kao stiholog, u: C. Pavlović (ur.), *Kuća od knjiga*: zbornik radova u povodu 70. rođendana Pavla Pavličića, Zagreb, 2017., str. 189-201.
- Perina Meić: *Čitanje povijesti književnosti: metodološki modeli književnopovijesnih istraživanja u hrvatskoj znanosti o književnosti*, Alfa, Mostar, 2010.
- Perina Meić: *Književne perspektive: teorijske i književnopovijesne studije*, Studio TiM, Rijeka, 2015.
- Perina Meić: *Smjerokazi: teorijske i književnopovijesne studije*, Synopsis, Zagreb - Sarajevo, 2012.
- Perina Meić: Studija Stanka Lasića *Roman Šenoina doba - metodološkoformacijska analiza, Motrišta*, br. 50, Mostar, 2009., str. 91-100.
- Zvonimir Mrkonjić: Pohvala čitanju: Esej o *Modernoj hrvatskoj lirici*, u: C. Pavlović (ur.), *Kuća od knjiga*: zbornik radova u povodu 70. rođendana Pavla Pavličića, Zagreb, 2017., str. 185-189.
- Pavao Pavličić: *Mala tipologija moderne hrvatske lirike*, Zagreb, 2008.
- David Perkins: *Is literary history possible?*, The Johns Hopkins Press, Baltimore - London, 1992.
- Milivoj Solar: *Rječnik književnoga nazivlja*, Golden marketing, Zagreb, 2006.
- Milivoj Solar: Što sve Pavao Pavličić zna o krimiću?, u: C. Pavlović (ur.), *Kuća od knjiga*: zbornik radova u povodu 70. rođendana Pavla Pavličića, Zagreb, 2017., str. 91-99.
- Goran Tribuson: Epistolarna vježba ili automehaničari s Cvjetnog trga, u: C. Pavlović (ur.), *Kuća od knjiga*: zbornik radova u povodu 70. rođendana Pavla Pavličića, Zagreb, 2017., str. 19-27.

THE DISCOVERED HISTORY OF LITERATURE – METHODOLOGICAL NOTES ON THE MODERN CROATIAN POETRY STUDIES OF PAVAO PAVLIČIĆ

ABSTRACT

By using the concept of methodological-formational analysis, this paper in more detail explores the monographic studies *Modern Croatian Poetry (Moderna hrvatska lirika, 1999)* and *Small Typology of Modern Croatian Poetry (Mala tipologija moderne hrvatske lirike, 2008)* by Pavao Pavličić.

These valuable editions, devoted to the study of lyrical production in 20th century Croatian literature, were conceived as scientific syntheses in which the

methodological turn towards the literary-historical approach to the material was evident. Though it is not particularly prominent in the title of the study, it is apparent that it has defined its main segments, which is why it is possible to interpret them as two unconventional, genre-oriented literary histories.

Their methodological properties will be explored through an analysis of how the author handled five important issues for the literary-historical type of study: choice of writers and works, periodization, evaluation, reception and literary interpretation.

Keywords: Pavao Pavličić, modern Croatian poetry, typology, history of literature, methodological-formational analysis

Елена Дараданова

МОДЕЛИ НА РЕЦЕПЦИЯ НА ХЪРВАТСКАТА ПОЕЗИЯ В БЪЛГАРИЯ

Предмет на изследване в тази статия е рецепцията на хърватската поезия в България с цел разпознаване на определени модели в процеса на възприемане. Проследяват се рецепционните парадигми в различни литературно исторически периоди – от самото начало с преводите на илирийска поезия до наши дни, и се коментират с оглед на спецификите на рецепционния процес в променящата се българска културна и литературна ситуация. Обособяват се няколко рецепционни модела, които представят не само вариантите на четене и осмисляне на хърватската поезия, но и стратегиите на нейната презентация в съответствие с очакванията на българския читател. Отделено е внимание на ролята на преводача, чийто персонален вкус и преводачески избор силно влияят на конструирането на представата за хърватската лирика през определен период. В този смисъл се подчертава напр. заслугата на Димитър Пантелеев, който със своите преводи създава репрезентативна картина на хърватската лирика в средата и втората половина на XX в. Във фокуса на изследователския интерес е също и динамиката и спецификите на превежданата поетическа продукция от началото на 90-те години на миналия век нататък с оглед на това, че преводната активност, съответно изборът на текстове и автори за превод са показател за полето на интереси на българската публика.

Ключови думи: хърватска поезия, България, преводна рецепция, рецепционни модели

Преводната рецепция на хърватската литература в България, а можем да кажем и на поезията, води началото си от адаптирания превод на „илирския“ зограф Христофор Жефарович от 1741 г. на „Стематография“-та на Павао Ритер Витезович. В преводите на църковнославянски

- Савов, Ганчо (2004.), Иван Горан Ковачич. - в: Ничев, Б., Савов, Г., Ђорданова, К. и др., съст. *Преводна рецепция на европейските литератури в България*, т. 6: Балкански литератури, София: АИ „Марин Дринов“, с. 197-198.
- Христова, Ина (2004.), Мирослав Кърлежа. - в: Ничев, Б., Савов, Г., Ђорданова, К. и др., съст. *Преводна рецепция на европейските литератури в България*, т. 6: Балкански литератури, София: АИ „Марин Дринов“, с. 182-189.
- Христова, Ина (2015.), Србската литература в България в периода след 1989 г. - рецепционни избори и рецепционни модели. - Младенова, М., Кузмова, М., съст. *Славистиката и българистиката днес: въпроси, идеи, посоки. Сборник с доклади*. Благоевград: УИ „Неофит Рилски“, с. 452-457.
- Христова, Ина (2018.), Аспекти на рецепцията на българската литература в Хърватия в периода след 1989 г. - *Език и литература*, 2018, бр. 3-4, с. 27-41.
- Чилингиров, Стилиан, съст. (1910.), *Славянска антология*. София: Печатница на С. М. Стайков.
- Hristova, Ina (2018.), *Recepcija hrvatske književnosti u Bugarskoj u razdoblju 1989 - 2015. u: Kovač, Z. i dr., Prvi hrvatsko-bugarski slavistički susret. Suvremeni bugarski jezik i književnost u poredbenoslavističkom i interdisciplinarnom kontekstu*. Zagreb: Filozofski fakultet - FF-press, 2018, s. 47-55.

MODELI RECEPCIJE HRVATSKE LIRIKE U BUGARSKOJ

SAŽETAK

Predmet ovoga rada je recepcija hrvatske poezije u Bugarskoj, s ciljem identificiranja određenih modela u procesu prijama. Receptivne paradigme u odnosu na hrvatsku liriku prate se u različitim literarno-povijesnim periodima (od samog početka, s prijevodima ilirske /romantičke/ poezije, do naših dana) i komentiraju s obzirom na specifičnosti recepcijskog procesa u promjenjivoj bugarskoj kulturnoj i književnoj situaciji. Određeno je nekoliko prijamnih modela koji prikazuju ne samo varijante čitanja i razumijevanja hrvatske poezije već i strategije njezine prezentacije u odnosu na očekivanja bugarskoga čitatelja. Pozornost je usmjerena na ulogu pjesnika prevoditelja čiji osobni ukus i prevoditeljski izbor ponekad snažno utječu na konstrukciju predodžbe o hrvatskoj lirici u određenom periodu. U tom smislu ističe se npr. zasluga Dimitra Panteleeva, koji svojim prijevodima stvara reprezentativnu sliku hrvatske lirike sredinom i u drugoj polovici XX. stoljeća. U fokusu interesa je također dinamika i specifičnost prijevoda hrvatske lirike od početka 90-ih godina prošloga stoljeća nadalje s obzirom na to da je prevoditeljska aktivnost odnosno izbor tekstova i autora za prevodenje pokazatelj polja interesa bugarske publike.

Ključne riječi: hrvatska lirika, Bugarska, prijevodna recepcija, recepcijski modeli

RECEPTION MODELS OF CROATIAN POETRY IN BULGARIA

ABSTRACT

The subject of this paper is the reception of Croatian poetry in Bulgaria with the aim of identifying certain models in the reception process. The receptive paradigms related to Croatian poetry are examined in different literary-historical periods - from the very beginnings starting with the translations of Illyrian (romantic) poetry to our day, and these paradigms are commented with regard to the specificity of the reception process in the changing Bulgarian cultural and literary situation. Several models of reception have been defined that show not only the reading variants and understanding Croatian poetry, but also the strategy of its presentation in relation to Bulgarian readers' expectations. Focus is placed on the role of a poet translator whose personal taste and translation choices sometimes strongly influence the construction of the concept of a Croatian poetry in a given period. In this regard, for example, it is worth mentioning the merit of Dimitar Panteleev who with his translations creates a representative image of Croatian poetry in the middle and in the second half of the 20th century. The focus of interest is also the dynamics and specificity of the translation of the Croatian lyric since the early 90's of the last century, given that translation activity or selection of texts and authors for translation is an indicator of Bulgarian public interest.

Keywords: Croatian poetry, Bulgaria, translation reception, reception models

Ина Христова

ТВОРЧЕСТВОТО НА ДУБРАВКА УГРЕШИЧ В БЪЛГАРСКИ КУЛТУРЕН КОНТЕКСТ

Текстът разглежда рецепцията на творчеството на Дубравка Угрешич в българска културна среда. Предмет на анализ са рецепционните избори, рецепционните нагласи и посоките на контекстуализация и интерпретация на нейното творчество. Наблюденията и анализите насочват към следните изводи: преводната рецепция е системна и последователна по отношение на рецепционните избори; критическата рецепция е налична, но недостатъчно оживена; в конструирането на българския образ на Дубравка Угрешич определящо е значението на писателската ѝ личност и публичните ѝ роли, моделирани в процеса на рецепцията.

Ключови думи: рецепция, Дубравка Угрешич, писателска роля, публичен образ

Целта на настоящата статия е да очертае модела на българската рецепция на творчеството на Дубравка Угрешич като изследва рецепционните избори и рецепционните нагласи на приемащата българска среда, както и посоките на контекстуализация и интерпретация на нейното творчество. Предвид спецификата на присъствието на Дубравка Угрешич в хърватската литература, а също и с оглед на многократно декларираната от нея писателска самоличност, като особено важен аспект на изследването се налага въпросът за репрезентативността на нейното творчество по отношение на представата за хърватската литература в България.

От гледна точка на статистиката за броя на преведените на български език хърватски книги и на отчитането на критерии като познатост и известност в българска културна среда, Дубравка Угрешич със

KNJIŽEVNO DJELO DUBRAVKE UGREŠIĆ U BUGARSKOM KULTURNOM KONTEKSTU

SAŽETAK

U ovom se radu razmatra recepcija stvaralaštva Dubravke Ugrešić u Bugarskoj. Istražuju se selekcija i motivacija izbora recepcije kao i dominantne teme kritičke interpretacije. Pitanje konteksta od presudne je važnosti za definiranje modela recepcije Dubravke Ugrešić. Nameću se sljedeći konteksti: postjugoslavenska kriza, pitanja identiteta i pamćenja, egzil, uloga i misija intelektualca u suvremenom društvu. U okviru bugarske kritičke recepcije konstruiran je poseban kôd čitanja djela D. Ugrešić - „kulturna nostalgija“, u čijem je fokusu nostalgija za visokom književnošću koja još nije postala „književna industrija“. Osobita se pozornost posvećuje razgovorima s Dubravkom Ugrešić za različite bugarske medije, koji uobličuju njezin javni lik. S tim u vezi istražuju se njezine javne uloge - uloga intelektualke koja glasno izgovara svoju građansku poziciju; uloga pisca, egzilanta i apatrida, koji određuje svoj identitet naspram bilo kakvog političkog i nacionalnog identiteta; uloga žene spisateljice, koja zazire od „ženskog književnog geta“, ali s druge strane u svojim tekstovima kritizira književni kanon koji sebe predočuje kao muški. U tijeku analize recepcije Dubravke Ugrešić postavlja se problem stereotipizacije književnog djela i lika, što je rezultat aktivnosti medijske reprezentacije. U tom kontekstu pisac je ustvari medijski proizvod; pozornost publike usmjeravana je više na književni lik nego na književna djela. Tendenciji stereotipizacije suprotstavlja se autoričin stav te način pisanja i razgovora, koji je uočljivo ironičan i autoironičan. Jedno od važnijih pitanja koja otvara recepcija Dubravke Ugrešić jest je li pisac reprezentativan za *svoju* nacionalnu književnost; to se pitanje ne tiče samo domene recepcije nego i upućuje na aktualnu potrebu za problematizacijom i revizijom načina na koji se misli i načina na koji se danas govori o književnosti.

Ključne riječi: recepcija, Dubravka Ugrešić, javna uloga, javni lik

THE LITERARY WORK OF DUBRAVKA UGREŠIĆ IN THE BULGARIAN CULTURAL CONTEXT

ABSTRACT

This paper examines the reception of Dubravka Ugrešić's work in Bulgaria. The selection and motivation of the choice of reception as well as the dominant topics of critical interpretation are being explored. The issue of context is of crucial importance for defining the reception model of Dubravka Ugrešić. The following contexts are observed: post-Yugoslav crisis; questions of identity and memory; exile; the role and mission of intellectuals in modern society. Within the Bulgarian critical reception a specific code is reconstructed – “the cultural nostalgia”, directed toward reading the works of Dubravka Ugrešić through the nostalgia for the high-brow literature that has not yet become a “literary industry”. Particular attention is given to interviews Dubravka Ugrešić had with various Bulgarian media that shape her public figure. Her public roles are investigated in this respect – the role of the intellectual who loudly articulates her civic position; the role of a writer, an exile and a stateless person, who determines her identity against any political and national identity; the role of a female writer, who abhors from a “female literary ghetto”, but on the other hand in her texts criticizes the literary canon that depicts itself as a male. In the course of the analysis of the reception of Dubravka Ugrešić there is a problem of stereotyping of the literary work and the character resulting from the activities of media representation. In this context, the writer is in fact a media product; the attention of the public is directed more towards literary characters than to literary works. The tendency of stereotyping is opposed to the author's attitude and the way of writing and talking, which is noticeably ironic and self-ironic. One of the most important questions Dubravka Ugrešić's reception opens is whether the writer is representative of his or her national literature; this issue does not only concern the domains of reception but it points to the current need for problematizing and revising the way in which we think and speak about literature today.

Keywords: reception, Dubravka Ugrešić, public role, public figure

Gabriela Dobsai

RECEPCIJA KNJIŽEVNOGA STVARALAŠTVA DUBRAVKE UGREŠIĆ U MAĐARSKOJ

U *Književnom leksikonu* Milivoja Solara o Dubravki Ugrešić – sažeto u nekoliko rečenica – piše da je predstavnica postmoderne književnosti, da je pisala i objavljivala „polemički intornirane [intonirane] kritičke eseje“ o osobnom videnju događanja u Hrvatskoj u povodu početka Domovinskoga rata, da se u kasnijoj prozi bavi problemom egzila i krizama identiteta pojedinca, te se sažeto i jasno objašnjava njezin stil pisanja i izražavanja.¹ U mađarskoj su verziji svjetskoga književnog leksikona (*Világirodalmi lexikon*), koji je izdan 1994. godine, osim već navedenog, pojedinačno nabrojena sva njezina djela izdana do godine objavljivanja leksikona. Zašto je u mađarskome svjetskom književnom leksikonu detaljnije obrađeno njezino književno stvaralaštvo i kako se shvaća njezin književni izraz na mađarskoj književnoznanstvenoj sceni, pokušat ću objasniti putem recenzija njezinih djela objavljenih u Mađarskoj, u nadi da će recepcija njezina stvaralaštva u Mađarskoj dati odgovore na postavljena pitanja.

Ključne riječi: Dubravka Ugrešić, mađarska književnost, migracijska književnost, recepcija, žensko pismo

Relativno gledajući, žensko je pismo jedno od novijih grana svjetske, kao i hrvatske, te posebice mađarske književnosti. Dok se u hrvatskoj književnosti žensko pismo razvijalo paralelno sa ženskim pismom u ostatku svijeta, u Mađarskoj je socijalistička vlast strogo kontrolirala slobodu izražavanja književnikā,² stoga je i žensko pismo bilo podređeno njezinim pravilima.³

¹ Milivoj Solar, str. 486.

² Izdavala su se, promovirala i prihvaćala samo ona djela koja su bila u skladu s vladajućim režimom i njihovim idealima. Ona djela koja nisu odgovarala postavljenim „standardima“ vlade – bila su ignorirana ili su im otežavali izdavanje, uz cenzuru.

³ To ne znači da nije postojalo žensko pismo ili da književnice nisu smjele djelovati, već da su se i one trebale prilagoditi pravilima i zakonima vladajućeg režima, kao i ostali autori. Osim toga, u

THE RECEPTION OF DUBRAVKA UGREŠIĆ'S LITERARY WORK IN HUNGARY

ABSTRACT

Milivoj Solar's *Književni leksion (Literary lexicon)* - briefly in several sentences - summarizes that Dubravka Ugrešić is a representative of postmodern literature who wrote and published "polemically worded critical essays" about personal view of events in Croatia regarding the beginning of Homeland War, exiles and crises of an individual's identity, and her style of writing and expressing is summarized and clearly explained. In the Hungarian version of the world, literary lexicon (*Világirodalmi lexikon*) issued in 1994, besides the aforementioned, all of her works up to the year of publication of the lexicon have been singled out. Through the review of her works published in Hungary I will try to explain why is her literary work elaborated in more detail in the Hungarian literary lexicon and how is her literary expression understood on the Hungarian literary scene, hoping that the reception of her work in Hungary will give answers to the questions asked.

Keywords: Dubravka Ugrešić, Hungarian literature, migration literature, reception, women writing

Zoltán Medve

O RECEPCIJI SUVREMENIH HRVATSKIH PROZNIH DJELA U MAĐARSKOME PRIJEVODU (2008. – 2017.)¹

U ovome tekstu koji dopisuje i nastavlja autorovu analizu suvremene hrvatske književnosti u mađarskim prijevodima između 1990. i 2007. (*Trenuci povijesti: suvremena hrvatska proza u mađarskim prijevodima*, u: *Hrvatska književnost XX. stoljeća u prijevodima: emisija i recepcija. Komparativna povijest hrvatske književnosti. Zbornik radova IX*. Književni krug, Split, 2007., str. 126–136) razmatra se suvremena hrvatska proza u mađarskim prijevodima od 2008. do 2017. godine. Cilj je rada pružiti analizu recepcije suvremene hrvatske proze u Mađarskoj. Tekst pokušava i kontekstualizirati mađarske prijevode hrvatskih proznih djela u mađarskoj književnosti.

Autori razmatranih knjiga su: Igor Štiks, Ivana Sajko, Miljenko Jergović, Daša Drndić, Mirko Kovač, Stanko Andrić, Kristian Novak, Senko Karuza, Olja Savičević Ivančević, Dubravka Ugrešić, Irena Vrkljan, Slavenka Drakulić, Julijana Matanović.

Ključne riječi: prijevod, recepcija, suvremena hrvatska proza, mađarska književnost

¹ Tekst počinje tamo gdje je završio prethodni tekst iste tematike prije 10 godina (Zoltán Medve: *Trenuci povijesti: suvremena hrvatska proza u mađarskim prijevodima. Zbornik radova IX*. Književni krug, Split, 2007., str. 126–136), u doba kad su ključne riječi bile: stvarnosna književnost, rat, povijest, ratno pismo i žensko pismo. U ovom se tekstu koristim nekim dijelovima iz svojih prijašnjih tekstova: *Povijest, imagologija, identitet. Mogući pristup recepciji novije prozne produkcije autora iz zemalja bivše Jugoslavije u Mađarskoj*. U: Stjepan Blažetin (ur.): *XI. Međunarodni kroatistički znanstveni skup – Zbornik radova*. Znanstveni zavod Hrvata u Mađarskoj, Pečuh, 2013., 449–459; S ratišta prema otoku. *Kratki pregled recepcije suvremene hrvatske proze u Mađarskoj*. U: Boris Domagoj Biletić (ur.): *Hrvatska književnost u inozemstvu*. Istarski ogranak hrvatskih književnika, Pula, 2017., 113–121.

Literatura

- Brlek, Tomislav: Trebalo je samo čitati pažljivije. *Jutarnji list*, 3. ožujka 2005., 40–41.
- Detoni Dujmić, Dunja: Mura, Mura, globoka si. U: Dunja Detoni Dujmić: *Mala noćna čitanja*. Alfa, Zagreb, 2017., 252–257.
- Gyürky, Katalin: Történelmet író történetek. *Jelenkor*, 2/2018., 224–229.
- Jergović, Miljenko: Idiotizacija naše kulture. *Jutarnji list*, 24. veljače 2005., 28–29.
- Kálec-Simon, Orsolya: Foltok. Irena Vrkljan: Selyem, olló – Marina, avagy az életrajzról. <http://www.jelenkor.net/archivum/cikk/2159/foltok> (stranica posjećena 23. studenoga 2018.).
- Mitgutsch, Anna: Mi az, hogy „női irodalom”? *Magyar Lettre Internationale*, 1997. tavasz; <http://epa.oszk.hu/00000/00012/00008/24mitg.htm> (stranica posjećena 23. studenoga 2018.).
- Sandić, Srđan: Bolan roman o patološkom odnosu majke i sina, i Židovima koji su vječni drugi. <http://www.najboljeknjige.com/content/knjiga.aspx?BookID=5885&tab=2> (stranica posjećena 23. studenoga 2018.).
- Thomka, Beáta: Előszó. U: Thomka Beáta (ur.): *Befejezetlen könyv*. Kijarat Kiadó, Budapest, 2012., 7–17.
- Thomka, Beáta: Csaladtörténet-töredékek kaleidoszkópja. *Jelenkor*, 2016./12, 1341–1343.

ON RECEPTION OF CONTEMPORARY CROATIAN PROSE WORKS IN HUNGARIAN TRANSLATION

ABSTRACT

In this paper which presents the continuation of the author's survey of the contemporary Croatian literature between 1990 and 2007 in the Hungarian translation *Moments of history: Hungarian translations of contemporary Croatian prose* (Trenuci povijesti: suvremena hrvatska proza u mađarskim prijevodima. *Zbornik radova IX*. Književni krug, Split, 2007, pages 126–136), the contemporary Croatian prose between 2008 and 2017 is examined from the point of view of its Hungarian reception. The paper also tries to contextualize the works of contemporary Croatian prose in the Hungarian literature.

The authors of the examined books are: Igor Štiks, Ivana Sajko, Miljenko Jergović, Daša Drndić, Mirko Kovač, Stanko Andrić, Kristian Novak, Senko Karuza, Olja Savičević Ivančević, Dubravka Ugrešić, Irena Vrkljan, Slavenka Drakulić, Julijana Matanović.

Keywords: translation, reception, contemporary Croatian prose, Hungarian literature

Lovro Škopljanac

RECEPCIJA ROMANA IVANE BODROŽIĆ I SARE NOVIĆ U ČITATELJSKIM PORUKAMA

Na temelju privatne pisane komunikacije koju su neprofesionalni čitatelji uputili dvjema suvremenim književnim autoricama, u radu se pokušava analizirati struktura i važnost takve komunikacije. Okvir za takvu analizu sastoji se od komparacije poruka koje su otposlane iz različitih kulturnih pozadina, a tiču se tematski sličnih književnih tekstova. Ukupno se izdvaja pet elemenata, svaki s dvjema podvrstama, što ukazuje na strukturu i koherenciju čitateljskih poruka koje su vrijedne daljnjega proučavanja.

Ključne riječi: književna komunikacija, neprofesionalni čitatelji, književna aplikacija, komparativni kulturalni studiji

Od usmenih početaka književnosti nadalje književna je publika imala presudan utjecaj na autora s obzirom na ono što će se nalaziti u dovršenome tekstu. Sam „tekst“ je, ustvari, često podrazumijevao neposredno ili kasnije zapisano čitanje pred određenom publikom, i ne bi se smatrao dovršenim dok god autor ne bi naišao na zadovoljavajuću recepciju. Dokaze o tome imamo iz najrazličitijih povijesnih razdoblja, i to s prostora diljem Euroazije. Primjerice, prema E. J. Kenneyju, za razdoblje klasičnog latiniteta „može se reći bez pretjerivanja da knjiga poezije ili umjetničke proze nije bila jednostavno tekst u modernom smislu, nego nešto poput notnog zapisa za javnu ili privatnu izvedbu“ (citirano prema Woodman i Powell 1992.: 205). U žanru arapske narativne rimovane proze (*makama*) većina se tekstova zapisivala kao priprema za izvedbu pred okupljenom publikom, pa su i u tom slučaju zapisi bili neka vrsta „skripte za profesionalne usmene izvođače“ (Reynolds 2006.: 273). Na području indijskoga potkontinenta, u razdoblju dominacije klasične sanskrske književnosti, važnost publike je tolika da je bez nje „književno djelo poput broda na otvorenom moru bez kormilara:

World Literatures, and Comparative Cultural Studies (ur. Steven Tötösy de Zepetnek i Tutun Mukherjee), New Delhi: Cambridge University Press India.

Woodman, Tony i Powell, Jonathan (1992.) "Epilogue", u *Author and Audience in Latin Literature* (ur. Tony Woodman i Jonathan Powell), Cambridge: Cambridge University Press.

RECEPTION OF NOVELS BY IVANA BODROŽIĆ AND SARA NOVIĆ THROUGH READERS' MESSAGES

ABSTRACT

Based on private written communication sent to two contemporary female authors by their non-professional readers, the paper attempts to analyze the structure and importance of such communication. The analytical framework for this effort consists of comparing the messages sent from various cultural backgrounds, all concerning literary texts which are thematically similar. Five elements of reception are singled out, each of them with two subclasses, pointing to a structure and coherence of the readers' messages which are worthy of further inquiry.

Keywords: literary communication, non-professional readers, literary application, comparative cultural studies

Maja Maćkowiak-Kruczek

KOJE HRVATSKE PISCE ČITAJU POLJACI? RECEPCIJA SUVREMENE HRVATSKE KNJIŽEVNOSTI U POLJSKOJ (IZ PERSPEKTIVE KNJIŽNICE)

Recepciju hrvatske književnosti u ovome radu nastojim prikazati iz perspektive stvarnog dodira poljskoga čitatelja s izdanjima prijevoda hrvatske književnosti. Za procjenu mogućega stupnja realne recepcije poslužile su statistike iz javnih seoskih i gradskih knjižnica u okolici Poznaña. Takva točka gledišta donosi podatke o skromnoj zastupljenosti hrvatske književnosti u tim institucijama, osobito u usporedbi s drugim stranim književnostima. Razloga za to ima nekoliko. Jedan je od najvažnijih vrijeme, dakle činjenica da su klasici hrvatske književnosti objavljeni većinom prije 1989. godine, a primjerci u knjižnicama su u velikoj mjeri uništeni. Također, iznimno je važna dostupnost informacija – u uvjetima poplave književnih novosti na izdavačkom tržištu knjižničari nisu u stanju pratiti sve nacionalne književnosti, a novosti iz hrvatske književnosti rijetko stižu na police knjižnica (osim knjiga najpopularnijih autora: Miljenka Jergovića i Dubravke Ugrešić). Ni ekonomski čimbenik nije beznačajan – javne knjižnice u manjim gradovima i na selu često imaju financijske probleme koji onemogućuju kupovinu svih zanimljivih knjiga i gradnju sve većih zgrada. Zato i ne čudi što je broj primjeraka hrvatskih djela u knjižnicama blizu Poznaña najčešće jednozna-
menkast, a u najboljim slučajevima neznatno iznad deset.

Ključne riječi: recepcija hrvatske književnosti, poljski prijevodi s hrvatskog jezika, sociologija književnosti, čitateljstvo, knjižnica

Cilj ovoga rada nije predstavljanje cjelovite bibliografije prijevoda suvremene hrvatske književnosti na poljski jezik, i to ne samo zato što sâm pojam „suvremena književnost“ može biti predmet diskusije, a sastavljanjem bibliografije bavili su se drugi istraživači, već prije svega zato što je u središtu pozornosti problem realne recepcije hrvatske književnosti u Poljskoj. Podatke

KTÓRYCH PISARZY CHORWACKICH CZYTAJĄ POLACY? RECEPCIJA WSPÓŁCZESNEJ LITERATURY CHORWACKIEJ W POLSCE (Z PERSPEKTYWY BIBLIOTEKI)

STRESZCZENIE

Recepcję literatury chorwackiej w niniejszym tekście prezentuję z perspektywy rzeczywistego spotkania polskiego czytelnika z przekładami literatury chorwackiej. Do określenia możliwej skali rzeczywistej recepcji służą mi dane statystyczne z bibliotek publicznych miast i wsi powiatu poznańskiego. Taki punkt widzenia pozwala dostrzec, że reprezentacja literatury chorwackiej w tych instytucjach jest raczej skromna, zwłaszcza na tle innych literatur obcych. Wynika to z wielu czynników, które staram się zanalizować. Jednym z najważniejszych jest czas, to znaczy fakt, że klasycy literatury chorwackiej w języku polskim byli wydawani w większości przed 1989 rokiem, a egzemplarze biblioteczne w dużej części uległy zniszczeniu. Dużą rolę odgrywa również dostępność do informacji – w warunkach załania rynku wydawniczego wieloma nowościami bibliotekarze nie są w stanie śledzić na bieżąco dokonania przedstawicieli wszystkich literatur narodowych, więc nowości literatury chorwackiej rzadko pojawiają się na półkach bibliotek (z wyjątkiem książek najbardziej popularnych autorów: Miljenka Jergovicia i Dubravki Ugrešić). Niebagatelny jest też faktor ekonomiczny – biblioteki publiczne w mniejszych miastach i wsiach zwykle zmagają się z problemami finansowymi, nie pozwalającymi na zakup wszystkich interesujących pozycji oraz ciągłą rozbudowę swoich siedzib. W tej sytuacji nie dziwi fakt, że liczba egzemplarzy reprezentujących literaturę chorwacką w podpoznańskich bibliotekach w większości wypadków jest jednocyfrowa, w najlepszym zaś razie nie przekracza kilkunastu.

Słowa kluczowe: recepcja literatury chorwackiej, polskie przekłady z języka chorwackiego, socjologia literatury, czytelnictwo, biblioteka

WHICH CROATIAN WRITERS THE POLISH READ? THE RECEPTION OF CONTEMPORARY CROATIAN LITERATURE (FROM THE LIBRARY PERSPECTIVE)

ABSTRACT

I try to present the reception of Croatian literature in this paper from the perspective of the real contact of the Polish reader with the translations of Croatian literature. To estimate the possible degree of real reception, I will use statistics from public rural and city libraries around Poznań. This point of view brings data on the modest representation of Croatian literature in these institutions, especially in comparison with other foreign literatures. There are more reasons for this being so. One of the most important ones is time, the fact that the classics of Croatian literature had mostly been issued before 1989, while the copies in libraries were largely destroyed. What is also extremely important is the availability of information – under the conditions of literary news overrunning the publishing market librarians are not able to keep track of all national literatures and novelties from Croatian literature rarely reach the shelves of libraries (except books by most popular authors: Miljenko Jergović and Dubravka Ugrešić). Neither the economic factor is insignificant – public libraries in smaller towns and villages often have financial problems that prevent the purchase of all the interesting books and the construction of larger buildings. That is why it is not surprising that the number of copies of Croatian works in libraries close to Poznań is mostly single digit, and in the best cases slightly above ten.

Keywords: Reception of Croatian Literature, Polish translations from Croatian, sociology of literature, readership, library

Višnja Kačić Rogošić

INTERAKTIVNO ODGOJNO KAZALIŠTE PROTIV OVISNIČKE ZBILJE? SAMO TAKO!¹

Članak se bavi projektom odgojnoga kazališta *ST - Samo tako* koji je posvećen prevenciji ovisnosti o drogama kod mladih ljudi, iniciran i vođen od strane glumice Jolande Tudor i redatelja Gorana Golovka, a ostvaren u suradnji s članovima Dramskoga studija za mladež u okviru Gradskoga kazališta mladih Split 1996. i 1997. godine. Analizom pojedinih elemenata istoimene skupno osmišljene predstave (tema, glumačka izvedba, jezik, odnos prema gledateljima, izvedbeni prostor i scenografija), koja je jedan od ishoda projekta, utvrđuje se njezina ukotvljenost u skupnome stvaralačkom procesu i neposrednome društvenom kontekstu u smislu iskustava koautora i interakcije s publikom, iz čega se razvijaju specifična međuovisnost emisije i recepcije izvedbenoga materijala te preventivni potencijal.

ključne riječi: odgojno kazalište, kazalište mladih, kazalište za mlade, *ST - Samo tako*, GKM Split, prevencija ovisnosti

I

Kratkotrajnu poslijeratnu euforiju polovicom 1990-ih godina u Republici Hrvatskoj prate zastrašujući statistički podatci vezani uz zlouporabu ilegalnih droga. U odnosu na zatvorene i poznate krugove sve starijih ovisnika, od prvih pojedinačnih slučajeva koji su zabilježeni sredinom 1960-ih godina u Puli, Zagrebu i Rijeci (Sakoman u Schwebel 1995.: xv) do jačanja

¹ Rad je napisan u sklopu znanstvenoga projekta *Politike identiteta i hrvatska drama od 1990. do 2016.*, koji financira Hrvatska zaklada za znanost (broj projekta: IP-2016-06-4316, voditelj projekta: prof. dr. sc. Zlatko Kramarić).

- ST - Samo tako*, GKM Split, 1996., snimka predstave.
- Škaričić, Nataša. „Perković: Ovo je događaj godine!“. *Slobodna Dalmacija*. 3. siječnja 1997.
- Tudor, Jolanda. Re: *ST - SAMO TAKO*. Privatna poruka (16. lipnja 2019.).
- Tudor, Jolanda i Golovko, Goran. 1997. „Evaluacija kazališno-pedagoškog rada na projektu s ciljem prevencije ovisnosti ‘*ST - Samo tako*’“ (neobjavljeno).
- Vujević, Eda. 1995. *Droga - opća opasnost!*. Split: Lukana.
- Vujević, Eda. „Dvije drame o ovisnosti“. *Slobodna Dalmacija*. 14. prosinca 1996.
- Žigo, Lada. „Ne samo kopija života“. *DAN. Dalmatinske novine*. 15. svibnja 1997.

Elektronički izvori

- <https://liga.hr/> (stranica posjećena 2. listopada 2018.);
- <http://www.nzjz-split.hr/index.php/o-nama-mentalno> (stranica posjećena 2. listopada 2018.);
- <https://www.gkm.hr/o-nama> (stranica posjećena 14. kolovoza 2019.);
- <http://retocentar.hr/o-nama> (stranica posjećena 2. listopada 2018.);
- <https://zajednica-susret.hr/> (stranica posjećena 2. listopada 2018.).

INTERACTIVE THEATRE-IN-EDUCATION AGAINST ADDICTION: THE EXAMPLE OF *ST - JUST LIKE THAT* (*ST - SAMO TAKO*) PROJECT

ABSTRACT

The paper deals with the theatre-in-education project *ST - Just like that (ST - Samo tako)* dedicated to the prevention of drug addiction in young people, initiated and directed by actress Jolanda Tudor and director Goran Golovko and realized in cooperation with members of the Dramatic Youth Studio within the Split City Youth Theatre in 1996 and 1997. It provides the analysis of the individual elements of the same name devised theatre performance (theme, acting, language, relationship with the spectators, performance space, and scenography) which is one of the project's outcomes. The analysis shows that the performance is determined by the collective creative process and the immediate social context in terms of co-author's experience and interaction with the audience, which is the basis for the specific interdependence between emission and reception of productive material as well as its preventive potential.

Keywords: theatre-in-education, youth theatre, theatre for the young, *ST - Samo tako*, GKM Split, addiction prevention